

navnlig den pefuniære Side, der fremdrages, og det kan jeg forfaavidt bedre gaa ind paa, at man synes, det er loblig dyrt, faa mange Penge, at vi ikke have Raad dertil. Det er jo nemlig ganske vist, at det ikke er smaa Fordringer, der stilles, de ere desværre meget høie. Man kan sige, at man kan beklage, at de ere saa store, og man kan navnlig beklage, at man i sin Tid opgav Kjøbenhavn's gamle Befæstning uden at faae Noget for den; den blev ligefrem formøblet og slap væk for os i et Dieblis for næsten Tugenting. Der er ingen Tvivl om, at hvis man havde beholdt og paa en fornuftig Maade efterhaanden realiseret Fæstningsterrainet, saa vilde de derved indvundne Summer repræsentere en meget væsentlig Del af Udgifterne til Kjøbenhavn's Landbefæstning. Det var meget store Værdier, som den Gang slap ud af Militæretens Hænder. Jeg skal som en Parallel nævne Strasbourg, hvis Fæstningsværker bleve omdannede, efterat den var kommet til Tyskland; der blev da en Del af Enceinten afsændet til Byen, som derfor maatte betale 15 Millioner Kroner — og det kun for en Del, der forholdsvis ikke var meget stor. Jeg skal ogsaa nævne, at Colln fornylig har maattet betale 14 Millioner Kr. for Noget af det ældre Fæstningsterrain, som blev overladt Kommunen. Jeg tror derfor, at det ikke er overdrevent at sige, at hvis man havde benyttet sig fornuftig af Forholdene, saa vilde man her hjemme kunne have faaet Noget som imellem 12 — 14 — 16 — 18 — 20 Millioner Kr. for det gamle Fæstningsterrain; vi fik imidlertid ikke Noget, og nu er det borte. Derfor er Summen ogsaa nu saa meget desto højere; det er ganske vist mange Penge. Det kan jeg godt gaa ind paa, at man undrer sig over, at det er saa mange Penge; men det er dog egentlig ikke det afgjørende Spørgsmaal. Naar man nu ved Siden af den stærke Opposition imod Kjøbenhavn's Befæstning endda fik at vide, hvad man vilde have i Steedet for denne, hvad det var, man vilde have gjort samtidig med, at man af al Magt vil undgaa dette Fæstningsanlæg, saa kunde der dog forhandles, saa var der dog en Mulighed for at forsøge paa at komme til et Kompromis. Det er ikke, fordi jeg sværmer for Kompromisser, det er en farlig Sag at komme ind paa, men det kunde dog være, at det var bedre end slet Intet, og at man derved kunde komme ud over den vanskelige Tid, at man kunde komme ud over det døde Punkt. Men der stilles slet intet Forslag op, og naar man her taler om, at der burde stilles et Program op fra de Herrer's Side, opfattes det

som en Feil at forlange Sligt, der siges, at det er en urimelig Fordring, og at Oppositionen slet ikke behøver at stille noget som helst Positivt op som sin Mening, det er tidsnok, hedder det, naar Oppositionen selv kommer til Roret. Naar jeg taler om et Program, saa mener jeg ikke dermed — det er særlig henvendt til det ærede Medlem for Randers (Bluhme) — en i alle tekniske Detailler udarbejdet Plan, det vilde være for meget at forlange, men en Antydning af, hvilken Vej man vil gaa, synes jeg dog nok, at man kunde vente. Det har jo ogsaa viist sig tidligere i Aarene 1875—76, at Oppositionen havde et Program; det var den Gang, de betjendte 30 Millioner bleve opstillede. Ganste vist har det jo i den nyeste Tid viist sig, at disse 30 Millioner ikke havde Meget at betyde, dette Program var mere beregnet paa at være et Hippebrædt for Ministeriet, og det har jo tillige viist sig, at al den Sagkundskab, man den Gang støttede sig paa, de flydende Forter, som den Gang kom frem, er der nu intet Menneske, som vil give 2 Ore for. Der var altsaa ikke Meget at holde sig til, men endfn det var dog en Art af Program, det kunde have givet Anledning til Sammenstillinger og Underhandlinger. Vil man nu gaa ind paa at undersøge, hvad det da er, der ligger bagved disse stærke Angreb paa Kjøbenhavn's Befæstning fra de Folks Side, som samtidig med at angribe, sige, at de have en kraftig Billie til at forsvare Landet, saa maa man gaa til de Antydninger, der leilighedsvis komme frem. Der er da først Neutralitetstanken, som spiller en stor Rolle i den senere Tid; men denne Neutralitetstanke kan man ikke stille i Opposition til Befæstningerne. Der er jo ikke Nogen, der for Alvor kan tro, at en afvæbnet, neutraliseret Stat skulde have den mindste Betydning; vi veed Alle her hjemme, hvad en Traktat har at betyde. En neutraliseret Stat maa nødvendig være rustet. Nu siger man, at man ogsaa nok vil have Fæstninger, man vil blot ikke gaa med til Kjøbenhavn's Befæstning, man vil snøies med nogle Smaafæstninger nede ved Helsingør, paa Saltholm og paa Almager — denne D taler man bestandig om. Derved vil man forhindre en fjendtlig Flaade fra at gaa ind i Sundet. Har man disse Befæstninger, siger man, behøver man ikke at faae Kjøbenhavn befæstet. Men de Herrer, som have ført den Tanke frem, vil jeg spørge, om de have gjort sig nogen Forestilling om, hvor store de Batterier skulle være, som kunde forhindre en fjendtlig Flaades Sejlads i Øresund, og om, hvad disse Batterier vilde